

उदाउँदो सूर्यलाई अर्घ्य दिँदै सकियो छठ

वीरगञ्ज (पर्सा) - उदाउँदो सूर्यलाई अर्घ्य दिँदै यस वर्षको छठ सकिएको छ। आइतबाबासाँमध्ये अस्ताउँदो सूर्यलाई अर्घ्य दिएका ब्रातालुले सोमवार विहान उदाउँदो सूर्यलाई अर्घ्य दिएपछि छठ पर्व सकिएको हो। छठ पर्वका लागि दुलीरीकै सिंगाराइएको वीरगञ्जसहित तराई-मधेसाथी अधिकारी पोखरी, ताल तालउ, खोला र नदीमा श्रद्धालुहरूको धूँचो लागेको थियो।

चार दिनमध्यम मानहोने छठ पर्व कार्तिक शुक्ल त्रयीको दिन दर्शक सुरु भई कार्तिक शुक्ल सप्तमी तिथिका दिन सम्पन्न भएको पर्विडत रामकुमार सास्त्रीले बताए। छठ पर्वको पहिलो दिन 'नहाय खाय' विधि मनाइन्छ। मिथिलाज्वलवासीका लागि प्रमुख पर्वमध्ये छठ पर्व पनि एक मानिन्छ। जसरी दीपावलीको तयारी १५ दिन अघिदेखि सुरु हुने गर्दछ त्यसीरी नै छठ पर्वको तयारी पनि एक हप्ता पहिलेदेखि नै सुरु हुने गर्दछ।

यो पर्वमा खासगरी साँफदोको उपासना गरिन्छ। हिन्दू धर्ममा सूर्य पूजाको परम्परा वैदिकाकालदेखि नै रहेको आएको मानिन्छ। साथै देवतालाई अर्पण गरिएको प्रसाद साँफदेखि विहानसम्म जलाशयमा बनाइएको धाटमा नै राखिन्छ तर केही स्थानमा नदीमा अचानक आउने बाढी, जनावर वा असुराकाका कारण धाटबाट प्रसाद घर लिगिरु र विहानपछि सूर्य उदाउँदोन्हा अगाउँ पनुः त्यो प्रसाद धाटमा राखिन्छ। छठ पर्व अर्घ्य दिन नहाइद्युवाइ गरी चोखो भई 'अर्घाअर्घाइन' खासगरी उक्त दिन अर्घ्य दिन गरिन्छ जुन।

सूर्य देवतालाई पहिलो दिनको अर्घ्य अर्पण गरिन्छ, जसलाई मैथिली भाषामा 'सम्मुक्त अर्घ्य' भनिन्छ। सूर्य देवतालाई तिथिका दिन नहाइद्युवाइ खासगरी उक्त दिन अर्घ्य दिन गरिन्छ। यही तिथिका दिन देखि छठ पर्व औपचारि करूपमा प्रारम्भ हुने गर्दछ। यसदिन ब्रत गर्ने सौंजैना चौटी तिथिका दिन नहाइद्युवाइ खासगरी उक्त दिन अर्घ्य दिन गरिन्छ।

प्रभाव दैनिक

National Daily

म्पादकीय

अर्थतन्त्र सुधार्ने कहिले ?

सरकार यतिबेला हरेक विषयमा रक्षात्मक बन्दै गएको छ। एक व्यक्तिले आन्दोलन घोषणा गरे निषेधाज्ञाका घोषणा, विग्रहो अर्थतन्त्राई सुधार्दै छ भनेर सुगारटाई। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को पहिलो चौमासिक अवधिको रिपोर्ट नै हेरौ न। सरकारले वार्षिक लक्ष्यको २० प्रतिशतमात्रै बजेट खर्च गर्न सकेको छ। महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको तथ्यांकनुसार कान्तिक मसान्तसम्ममा सरकारको बजेट खर्च तीन खर्च ५५ अर्ब ६३ करोड ४० लाख रुपैयाँ बराबर छ। सरकारले चालु आर्थिक वर्षका लागि ७७ खर्च ५१ अर्ब ३१ करोड २१ लाख बराबरको वार्षिक बजेट विनियोजन गरेको थियो। कान्तिक मसान्तसम्मको खर्चको अवस्था हेर्दा चालुतर्फ २३.७५, पूँजीगततर्फ ९.९३ र वित्तीय व्यवस्थातर्फ ७९.७२ प्रतिशत छ।

राजस्व संकलन पनि निराशाजनक छ। पहिलो चौमासिक अवधिमा सरकारको राजस्व संकलन वार्षिक लक्ष्यको २०.०८ प्रतिशत बराबर छ। चालु आर्थिक वर्षका लागि कूल १४ खर्च २२ अर्ब ५४ करोड १७ लाख बराबर राजस्व उठाउने लक्ष्य राखिएकामा कान्तिक मसान्तसम्ममा दुई खर्च ७६ अर्ब ६४ करोड बराबरमात्रै उठेको छ।

नेपाल राष्ट्र बैंकले सार्वजनिक गरेको चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को पहिलो चौमासिक अवधिमा आधारित देशको वर्तमान अर्थिक तथा वित्तीय स्थिति विवरणानुसार गत असोज मसान्तसम्ममा मुद्रास्फीतिले वाचित्त सीमा नाथेको छ। यो अवधिमा वार्षिक बिन्दुगत आधारमा उपभोक्ता मूल्य सूचकांकमा आधारित मुद्रास्फीति ७.५० प्रतिशत रहेको छ। जबकि बजेट वक्तव्यमार्फत सरकारले चालु आर्थिक वर्षका लागि मुद्रास्फीति साढे छ प्रतिशतको वाचित्त सीमाभित्र राख्ने लक्ष्य राखेको थियो। बैंक तथा वित्तीय संस्थाको कर्जा विस्तार हुन सकेको छैन।

यस्तो अवस्थामा सरकार विप्रेषण, विनिमय सञ्चिति देखाउंदै बेपत्ते खुसी देखिन्छ। विप्रेषण र विनिमय सञ्चिति बढी देखिए पनि कर्जा प्रवाह हुन सकेको छैन। दुर्गा प्रसाईजस्ता व्यक्तिको आन्दोलनका कारण अहिले बैंकहरूबाट समेत कर्जा प्रवाह रोकिँदा आर्थिक कारोबार ठप्प छ। प्रसाईले आफ्लाई नेतृत्वमा पुण्याए सबैलाई अत्रहप्ति बनाउने बताइरहाँ सरकारले उनीमाथि कारबाहीको उण्डा चलाउन सकेको छैन। जसले चलयमान हुनुपर्ने अर्थिक अवस्था ठप्प पारिदिएको छ। यस्तो विषयमा सरकारले चुन्त र दुख्त निर्णय गर्न नसक्दा सर्वसाधारण कुहिरेभित्रको कागाहै भएका छन्। सरकार यस्तै विषयमा स्मलिलरहने कि अर्थतन्त्र सुधारको बाटो पहिलाउनतिर लाने?

मननयाग्य

चाणक्य नीति

सिकन्दरले मगध पनि आफ्नो अधीनमा नपारोस् उसलाई ईश्वरले व्यासबाट फिर्ता गरे, तर देख्दछु नशा र सुन्दरीमा मदान्ध मगधदेशको राजा लर्खाउने खुडाले त्यो अंगीको सामना गर्ने के सद्बयो। राजा तन्दै तिमीलाई यो पनि थाहा छैन, मगध एउटा चलाउनाएको ज्यालामुखी भइरहेको। कहिले ज्यालामुखी फुट्दछ।

जुन राजाको हात युद्धमा शत्रुको थिर काटनमा प्रयोग हुन्छ त्यही हात नर्तकी, वेश्या, कामिनीका साथ मोजमस्तीमा लाग्नारहन्दून्। हेर नन्द।

राजाको शरीर प्रजामा अर्पण हुन्छ, तर म देख्दैछु राजा सुरा सुन्दरीमा समर्पित छ।

जुन राजालाई बाहिरी देशको ज्ञान छैन त्यो ज्ञान चाकडी र चालुनीवालाले निकम्मा बनाएको छ। त्यस्ता राजाले आफ्नो राज्यमा के भएको चाल पाउदैन। छिमेकी राज्यसहित विदेशीको गिर्देवाई समाझमा छ, तर राजालाई भोगवितासले त्यो जाने फूर्सद कहीं छ?

समाझा बसेका सबैले थी द्राहमणलाई आश्चर्यकित भई

► पदम श्रेष्ठ

पर्यटकीय गन्तव्य कक्नी: इतिहास र सम्भाव्यता

छाचासाला, गाड्ला, कारकानी थुड्सोड यान्मेला ने-सोम थोड्सोड

अर्थात् दर्शनीय डाँडाको कारकानी (प्रेशेश्द्वार) वाट काठमाडौंको सिङ्गुन (स्वयम्भू) खास्यो (बौद्ध) को दर्शन पाइन्छ।

शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको चिसो हावाले सिजित नुवाकोटको कक्नीबाट स्वयम्भू र बौद्धका अलावा मौसम सफा भएको बेला सगरमाथा, लाडाड हिमालका साथै गोसाईकुण्ड देखिन्छ।

काठमाडौंको बालाजु बाइसधाराबाट मात्र २२

किलोमिटर दुरीमा रहेको कक्नी अति व्यस्त

सहरी चालाउन हुदा केही समयका लागि आराम चाहनेहरूका लागि उपयुक्त विश्रामस्थल हो।

सहरी प्रदूषणाबाट राहत पाउन पनि कक्नीलाई रोजां साक्न्छ।

त्रिशूली नदीको समीप हिमाल, पहाड, जंगल र केही समधर भागको विविध हावापानी साथोजित कक्नीमा एकै छिनमा भुम्म बादलले छोप्ने, एकैछिनमा घामले छ्याङ्ग धमाइलो बनाउन हुदा कक्नीमा हिँडैको रसायनदान गर्नसमेत युवायुवती पुने गर्दछन्। नेपाल एकीकरणार्थी कक्नीमा घामले छाँच्नालाई तामाड राजाले राज्य गर्दछन्। भानिन्छ, अभै नेपाल कक्नीमा दरवारको भग्नावशेष फेला पार्न सकिन्छ।

नेवार वस्तीमा पर्वाल र प्रवेशद्वारस्तै

तामाड वस्ती स्थापुवेसी, बोराड, बोमताडमा पनि कानी अर्थात् कारकानी पाइन्छ। तर नुवाकोटको प्रवेशद्वार कक्नीचाहाँ हैरित छ। त्यही कारकानीलाई नै बौलिचालीको भाषामा कक्नी भनिएको हो।

तारकेश्वर महादेव, न्यायमणि (पाँचमाने)

पाँचवटा बुद्ध चैत्यलाई पाँचमाने भनिएको हो। तामाड आदिभूमि कक्नी मार्गको सम्पदास्थलाई नेपाल भाषामा न्यायमणि अर्थात् पाँच चैत्य भनिएको हो। पाँचवटा चैत्यको भग्नावशेषपाईर काठमाडौंका बुद्धिष्ठ नेवारहरूद्वारा केत्वितवाट नेपाल उपव्यक्तिमय आकर्मण हुदा स्थानीय तामाड समुद्रायाले नेपालाई नभई तिव्यती वा चिनियाको साथ दिन्दै र। तर पनि नेपालले कक्नीनेको त्यो डाँडाबाट कुनै पनि हालतमा भित्र प्रवेश गर्न दिनैन थिए।

सत्र र शक्ति आफ्नो हातमा आपापिछि

कक्नी पिकनिकस्थलमा सहभागीहरूलाई सम्बोधन गर्दै भनेको थिए- सत्राका लागि

पिता र राट्लाई धोका दिनै कसैका लागि काम लाईन, यी गदारको हत्या गर्नु भनी आफ्नो बाटो लियर गराएको थिए। यस प्राकरको ऐतिहासिक हत्याकाण्डबाट रोगिएको कक्नी, नुवाकोट कविला ताम्सालिड राज्य प्रवेश गर्ने ढोका हो।

सत्राका लागि कक्नी नेपालाई राष्ट्रिय निकुञ्ज

हाइकिङ देखिन्छ तर्फका दिनैन थिए।

र अन्ततः नेपाली सेनाको जित हुन्यो रे।

त्यही जितको खुसियालीमा यो ठाउँलाई जितपुर भनियो भने पाँचमानेवाट आया घण्टामाथि तारकेश्वर महादेव र गुफा रहेको छ। सोही महादेवको नाउँबाट बालाजुको पुरानो गुहेश्वरीसम्म समेत तारकेश्वर नगरपालिका बनेको छ। समस्टीगतरूपमा भन्नुपर्दा पाँचमानो तारकेश्वरलाई स्वयम्भू र पशुपतिनाथको संयुक्त आस्था केन्द्र मानिन्छ।

कक्नी वनभोजस्थल र पृथ्वीनारायण शाहले दिव्योपदेश दिएका थिए,

कक्नीलाई रोजां साक्न्छ। पद, प्रतिष्ठा र मान पाउने आशमा आफै वावु राजा र देशलाई समेत धोका दिनेलाई कहिलै विश्वास नगर्न। यस्तालाई मुला काटेको काटिदिन भनेर राजा पृथ्वीनारायण शाहले दिव्योपदेश दिएका थिए, कक्नीलाई रोजां साक्न्छ।

पद, प्रतिष्ठा र मान पाउने आशमा आफै वावु राजा र देशलाई समेत धोका दिनेलाई कहिलै देखिन्छ। सैनिक तालिम केन्द्रमा आसान र बहुत विद्यावाचार बोक्सिंग निकुञ्जभित्रै व्यवस्थापन गर्ने र बालाजु बाइसधाराबाट लागि आस्था केन्द्रमा आसान र बहुत विद्यावाचार बोक्सिंग निकुञ्जभित्रै व्यवस्थापन गर्ने थिए।

ताम्सालिड राज्य रुम्बा राजाको दरवारको भग्नावेश, फुडफुडे भरना, वसन्ती राजीको दरवार, रक्का इम्बिड, स्काउट तालिम केन्द्र

कक्नीमा अबलोकन गर्न आपाने स्थलहरू हुन्। तारागाउँसहित सानो देखी तीन तारे तहसम्मका होटल तथा होम स्टेट छन्।

कक्नीमा राजाजुरुद्ध चम्पाले विद्यार्थी बाटाउनहरूको हातमा आसान र बहुत विद्यावाचार बोक्सिंग निकुञ्जभित्रै व्यवस्थापन गर्ने थिए।

त्रिशूली नदीमा राजाजुरुद्ध चम्पाले विद्यावाचार बोक्सिंग निकुञ्जभित्रै व्यवस्थापन गर्ने थिए।

त्रिशूली नदीमा राजाजुरुद्ध चम्पाले विद्यावाचार बोक्सिंग निकुञ्जभित्रै व्यवस्थापन गर्ने थिए।

त्रिशूली नदीमा राजाजुरुद्ध चम्पाले विद्यावाचार बोक्सिंग निकुञ्जभित्रै व्यवस्थापन गर्ने थिए।

प्रभाव दैनिक

मंगलबार, ५ मंसिर २०८० (Tuesday, November 21, 2023)

मदन पुरस्कार विजेता ओफालाई सम्मान

■ प्रभाव संवाददाता

टीकापुर (कैलाली)- विस २०७९ को मदन पुरस्कार प्राप्त गरेको 'ऐठन' उपन्यासका लेखक विवेक ओफालाई गृहनगर टीकापुर आधिकारिक नेपाल रेडक्रस सोसाइटी टीकापुर उपशाखा, उच्चो बाणीज्य सङ्ग, हाम्रो पत्र डटकमलगायत्रका सङ्सारस्थाले दोसल्ला र सम्मानपत्रहात सम्मान गरेका छन्। ओफालाई नेपाल रेडक्रस सोसाइटी टीकापुर उपशाखा, उच्चो बाणीज्य सङ्ग, हाम्रो पत्र डटकमलगायत्रका सङ्सारस्थाले दोसल्ला र सम्मानपत्रहात सम्मान गरेका हुन्।

लेखक ओफालाई ऐठन एउटा युद्ध उपन्यास भएको बताएँ। उनले ऐठन उपन्यासमा महाभारत, विवर युद्ध र नेपालको सशस्त्र युद्धलाई समेत रेखाएकाले यो ऐठना युद्ध उपन्यास भएको बताएँ। उनले ऐठन उपन्यासमा भएको छ, उनी भन्नन्। उनको यसअवधि 'ऐठनी' उपन्यास पनि चर्चाचामा आएको थियो। ऐठनी वादी सम्भायाका कथा समेटिएको पुस्तक थियो। त्यो उपन्यासविरुद्ध सर्वोच्चमा मुद्रा प्रेरको थियो। 'इतिहासमा साहित्यिक उपन्यासविरुद्ध यो पहिलो मुद्रा थियो', लेखक ओफालाई भन्ने।

हुन्यो भन्ने मैले महसुस गर्दैँ। गाउँ गाउँमा गाएर पीडामा रहकाको कथा समेटिको छु।'

लेखक ओफालाई पहिले कथाका लागि तयार गरिएको पाण्डुलिपीलाई अध्ययन गर्दै जाँदा उपन्यास तयार भएको र उपन्यासको पूर्णरूप दिन पाच वर्ष लागेको बताएँ। 'काठुकरस्तरपमा वितका पाच वर्षपछि अहिले राहत महसुस भएको छ, उनी भन्नन्। उनको यसअवधि 'ऐठनी' उपन्यास पनि चर्चाचामा आएको थियो।

